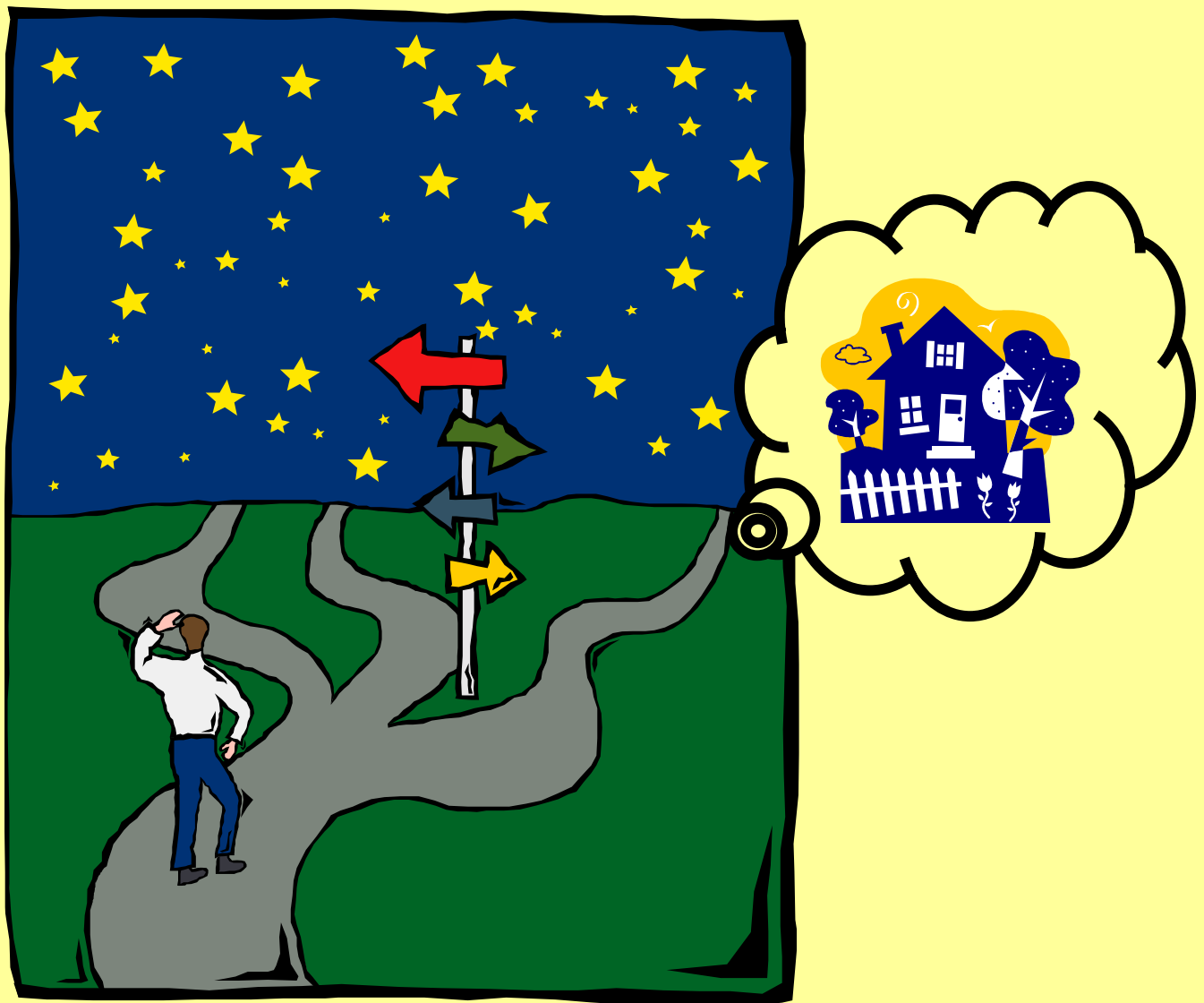

På vei til egen bolig

- strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet

- *Forslag til samordning, samarbeidsformer, rolle- og ansvarsdeling*

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
1.1	ORGANISERING AV ARBEIDET	4
1.2	SAMMENDRAG AV FORESLÅTTE SAMARBEIDSFORA, ROLLER- OG ANSVARSDDELING	5
1.3	VIDERE OPPBYGGING AV NOTATET	6
2	FORSLAG TIL SAMORDNING	8
2.1	KOMMUNENETTVERK	8
2.1.1	Formålet med nettverkene	8
2.1.2	Behov for god og kontinuerlig rapportering	9
2.1.3	Sikre hurtig erfaringsoverføring	9
2.1.4	Ansvar og prosess	9
2.2	REGIONALE KONTAKTFORUM	10
2.2.1	Deltakere	10
2.2.2	Referansegrupper	10
2.3	SENTRALT KONTAKTUTVALG	10
2.3.1	Deltakere	11
3	HVEM ER AKTUELLE SAMARBEIDSPARTNERE?	12
3.1	BOLIG- OG KOMMUNESEKTOREN	12
3.1.1	Kommunal- og regionaldepartementet	12
3.1.2	Husbanken	12
3.1.3	Utlendingsdirektoratet (UDI)	13
3.2	SOSIAL- OG HELSESEKTOREN	14
3.2.1	Sosialdepartementet	14
3.2.2	Helsedepartementet	15
3.2.3	Sosial- og helsedirektoratet	15
3.2.4	Helsetilsynet	16
3.2.5	Fylkesmennene	16
3.2.6	Helseforetakene	17
3.3	JUSTISSEKTOREN	17
3.3.1	Justis- og politidepartementet	17
3.3.2	Kriminalomsorgen	18
3.3.3	Namsmannsembete	19
3.4	KOMMUNENS SENTRALFORBUND	20
3.5	ANDRE STATLIGE SAMARBEIDSPARTNERE	21
3.5.1	Arbeidsmarkedsetaten (Aetat)	21
3.5.2	Barne- og familiedepartementet (BFD)	21
3.6	REFERANSEGRUPPE- OG HØRINGSPARTNERE	21
3.6.1	Bruker- interesseorganisasjoner.	21
3.6.2	Frivillige organisasjoner	22
3.6.3	Boligsamvirket	23
3.6.4	Fag- og yrkesorganisasjoner	23
3.6.5	Utdanningsmiljøene	24
4	SAMARBEIDSFORM	25
4.1.1	Nettverk – erfaringsutveksling	25
4.1.2	Partnerskap	26
4.1.3	Ad hoc arbeidsgrupper	26
4.1.4	Årlige høringskonferanser	27

1 Innledning

"På vei til egen bolig" er regjeringens strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet. Strategien er foreslått i St.meld.nr. 23 (2003-2004) Om boligpolitikken. Stortinget sluttet seg til meldingen 14.juni.

Regjeringens overordnede målsetning er å bekjempe bostedsløshet. Dette er en visjon som vil kreve langsiktig og systematisk innsats. I strategien legges det til grunn et mer kortsiktig perspektiv. Det er satt konkrete resultatmål som skal nås innen utgangen av 2007.

Strategien skal videre:

- videreføre satsningen for å bekjempe bostedsløshet i Prosjekt Bostedsløse
- gjennomføres innenfor det ordinære organisasjons- og virkemiddelapparat.

En arbeidsgruppe som består av Kommunaldepartementet (KRD), Sosialdepartementet (SOS), Helsedepartementet (HD), Justisdepartementet (JD), Husbanken og Sosial- og Helsedirektoratet (SHdir) har i oppgave å komme med innspill til hvordan strategien kan iverksettes.

Arbeidsgruppen vil innhente synspunkter fra aktuelle miljøer underveis i arbeidet.

Arbeidsgruppens mandat er å:

- Foreslå organisering av arbeidet
- Sikre tilfredsstillende rapportering
- Utvikle oversikt over prioriterte tiltak 2004-2005
- Sikre forankring hos aktuelle samarbeidspartnere
- Foreslå profilering/lansering av strategien

I dette notatet foreslår arbeidsgruppen roller, ansvarsdeling og samordnings- og samarbeidsformer ved gjennomføring av strategien.

1.1 Organisering av arbeidet

Strategien skal i utgangspunktet gjennomføres innenfor det ordinære virkemiddelapparatet. Det opprettes ikke egne øremerkede tilskuddsordninger for gjennomføringen.

Hver sektor påtar seg ansvar etter eget sektoransvar. Fire departement vil koordinere arbeidet i budsjettprosessen og i styringsdialogen overfor de underliggende etatene. Det er KRD, SOS, JD, HD. koordinerer denne koordineringen.

Kommunene vil ha en viktig rolle i gjennomføringen av strategien. Det er kommunene som har ansvaret for boliger og tjenester til de personer som er bostedsløse eller står i fare for å bli bostedsløse. Dette ansvaret er nedfelt i sosialtjenesteloven

For å gjøre det lettere for kommunene og andre samarbeidspartnere skal styringssignaler og økonomiske rammer koordineres i et felles

Inspirasjon fra arbeid for å bekjempe bostedsløshet i England

Den engelske regjeringen satte i 1999 som mål å få ned antallet *rough sleepers* med 2/3. Dette målet klarte de å nå i 2001 ved bruk av nye og kreative metoder og arbeidsformer. Arbeidet skjedde i tett og aktivt samarbeid med de frivillige organisasjonene og kommunene. Arbeidsgruppen har hentet ideer fra dette arbeidet. Disse vil presenteres i bokser i notatet.

Hovedmål	Resultatmål
Motvirke at folk blir bostedsløse	Antall begjæringer om utkastelser skal reduseres med 50 pst. og antall utkastelser med 30 pst.. At ingen skal måtte tilbringe tid i midlertidige løsninger ved løslatelse fra fengselsopphold. At ingen skal måtte tilbringe tid i midlertidig husvære eller etter endt behandling i institusjon.
Bidra til god kvalitet ved døgnovernatting	Ingen skal tilbys døgnovernatting uten kvalitetsavtale.
Bidra til at bostedsløse raskt får tilbud om varig Bolig	Ingen skal oppholde seg mer enn tre måneder i midlertidig botilbud.

informasjonsopplegg.

Flere sektorer vil ha et ansvar i de målsetningene som er satt. Dette innebærer at samarbeid på tvers av sektorgrenser og forvaltningsnivå er nødvendig for å oppnå en god gjennomføring. Muligheter for erfaringsutveksling på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivå er også nødvendig for at erfaringene fra Prosjekt Bostedsløse trekkes inn i arbeidet med å gjennomføre målsetningene i strategien. I dette høringsnotatet foreslår regjeringen ulike møteplasser og former for samarbeid for å ivareta behovet for kommunikasjon på tvers av sektorgrenser og forvaltningsnivå.

Arbeidsgruppen har i dette notatet:

- Vurdert hvilke aktører som bør trekkes med og hvordan.
- Avklart forholdet til eksisterende fora
- Avklart ansvars- og oppgavefordeling og samarbeidsform.

1.2 **Sammendrag av foreslåtte samarbeidsfora, roller- og ansvarsdeling**

Det opprettes **kommunenettverk** etter modell av KS sine kvalitets- og effektiviseringsnettverk. Nettverkene skal sikre erfaringsoverføring på tvers av kommunegrenser. I nettverkene vil det legges vekt på å utvikle kunnskap om hvordan tiltak bidrar til god måloppnåelse. Det vil legges vekt på å oppnå en god rapportering på måloppnåelsen, blant annet gjennom KOSTRA. Boligpolitikken er kritisert for å være virkemiddelorientert og ikke målorientert blant annet i en forskningsrapport fra Byggforsk. Kommunenettverkene skal bidra til bedre målstyring.

Husbanken tar initiativ til at nettverkene opprettes, i samarbeid med blant annet fylkesmannsembetene. Dette gjøres i tett samarbeid med fylkesmennene og KS, jf punkt 2.1.

Videre foreslår arbeidsgruppen at det opprettes **regionale kontaktforum**. I disse fora samles statlige aktører og med kommunerepresentasjon. Forumet sikrer statlig koordinering, og skal bidra til felles forståelse av

lokalt nivå. Forumet kan bestå av Husbanken, Fylkesmannen, Kriminalomsorgen, Namsmannsembetene, Helseforetakene, UDI, KS og storbykommune. Husbanken koordinerer forumet. Forumet møtes to –tre ganger årlig. Arbeidsoppgaver til forumet er, jf punkt 2.2.

- **Sikre framdrift og utvikling av strategien – blant annet ved å igangsette pilotprosjekt**
- **Sikre erfaringsutveksling**
- **Rapportere om resultater**
- **Veileder og rådgiver overfor lokalt nivå**
- **Sikre innspill fra frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner**

På nasjonalt nivå koordineres arbeidet i et **nasjonalt kontaktutvalg**. Departementene har i dette forum mulighet til å oppnå god kunnskap om det som foregår lokalt. Utvalget møtes to til tre ganger årlig. Arbeidsoppgavene til dette utvalget er:, jf punkt 2.3.

- **Være rådgivende organ og bidra med innspill til de fire departementene**
- **Sammenstille regional rapportering**
- **Koordinere FoU – virksomheten**
- **Pådrivere overfor regionalt nivå (Tilrettelegge for storbynettverk)**
- **Sikre kunnskap og innspill fra frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner**

Dette utvalget består av Husbanken, Shdir, Helsetilsynet, Fylkesmannen, Helse Nord RHF, UDI, KS og de fire departementene.

Selv om kommunene har et viktig ansvar vil flere statlige aktører ha viktige oppgaver for at strategien kan gjennomføres hensiktsmessig. Dette innebærer et utvidet ansvar for enkelte av aktørene som bør tydeliggjøres i styringsdialogen mellom departementene og de aktuelle etater. Arbeidsgruppa vil trekke fram og peke på følgende:

Husbanken skal ha ansvaret for å koordinere gjennomføringen av strategien.

Koordineringsansvaret til Husbanken innebærer å:

- Tilrettelegge og ha ansvar for kommunenettverk,

- innkalle og gjennomføre møter i det regionale kontaktforumet
- sentrale kontaktutvalget.
- Ansvar for rapporteringen mellom regionalt og sentralt nivå, sentralt nivå og til departementene
- Være pådrivere ved behov

Videre har **Husbanken** et spesielt ansvar for å:

- Bidra til å utvikle boligtyper og forvaltningsmodeller som kan ivareta bostedsløses behov for bolig
- Bidra til økt kapasitet av egnede boliger der det er behov.
- Med utgangspunkt i boliglovene bistå og være rådgiver ved utvikling av tjenestetilbud til bostedsløse

Sosial og helsedirektoratet har et særlig ansvar for å legge til rette for utvikling og forbedring kvaliteten på midlertidige botilbud og for utvikling av oppfølgingsmetoder som bidrar til at ingen oppholder seg lenger enn tre måneder i hospits.

Videre har Sosial- og helsedirektoratet ansvaret for å:

- Bidra til utvikling og koordinering det *ordinære tjeneste- og behandlingstilbud* til vanskeligstilte slik at dette framstår helhetlig, og kan ivareta bostedsløses behov for tjenester og behandling.
- Bidra til utvikling av nye tjenestetilbud som bedre kan sette bostedsløse til å ivareta forpliktelsene knyttet til det å bo.

Sosial- og helsedirektoratet vil benytte **fylkesmennene** regionalt for å gjennomføre sine målsetninger. I disse embetene vil både de psykiatriske rådgiverne og stillinger knyttet til boligsosial virksomhet trekkes inn i arbeidet.

Fylkesmennene har også ansvaret for å veilede kommunene i økonomi rådgivningsfunksjonen. Dette arbeidet kan sees i sammenheng med arbeidet for å forebygge antallet begjæringer og antallet utkastelser. Fylkesmennene samarbeider med namsmannsembede og

Husbanken for å videreutvikle sin veiledning på dette området.

Videre trekkes **Helsetilsynet** aktivt med i samarbeidet. Helsetilsynet har som oppgave å sammenstille rapportering på tilsyns- og klagesaksbehandlingen innenfor helse- og sosialsektoren. Områder som er knyttet til strategien kan fremheves spesielt.

Helseforetakene vil ha et særlig ansvar i å **varsle** den aktuelle kommune om at personen skrives ut har et tilfredsstillende botilbud. Arbeidet må foregå i samarbeid med kommunene. Dette arbeidet bør sees i sammenheng med Shdir sitt ansvar i å utvikle helse - og sosialtjenestene og Husbankens ansvar i å utvikle bolig- og forvaltningsmodeller.

Kriminalomsorgen vil ha et særlig ansvar for å tilrettelegge slik at målsetningen om at ingen skal måtte tilbringe tid i midlertidige botilbud etter løslatelse fra fengsel nås. Arbeidet vil foregå i tett samarbeid med kommunene og Husbanken.

Namsmyndigheten vil ha et særlig ansvar for å nå målsetningen om å få ned antallet begjæringer om utkastelser og faktiske utkastelser. Arbeid med å få ned begjæringer om utkastelser er tett knyttet til utvikling av nye forvaltningsmodeller som Husbanken har ansvar for. Arbeid for å få ned antallet faktiske utkastelser innebærer blant annet å styrke samarbeidet til kommunene, og må også sees i sammenheng med den tjenesteutvikling som SHdir har ansvaret for.

Det er også et ønske å invitere KS direkte med i arbeidet for å gjennomføre strategien. KS vil spille en viktig rolle som bindeledd mellom kommuner og stat.

1.3 Videre oppbygging av notatet

Første del av notatet beskriver et forslag til roller, ansvarsdeling og samordnings- og samarbeidsformer for gjennomføring av strategien. Det er i denne delen vist til nåværende organisering av innsatsen for å bekjempe bostedsløshet. Det er pekt på hva som er nytt og hva som er videreføring av

eksisterende organisering (punkt 2). I del tre finnes en beskrivelse av de ulike aktørene. Her vises det til hvilken rolle den enkelte aktør har eller bør ha i dette arbeidet. Beskrivelsen er utfyllende slik at den også kan fungere som generell informasjon om den enkelte aktørs arbeid og virkemidler, og dermed benyttes som hjelpemiddel for aktørene i gjennomføringen av strategien

I del fire er det gjort rede for ulike metoder for samarbeid som det videre arbeidet kan ta utgangspunkt .

2 Forslag til samordning

Svært mange aktører har ansvarsområder, virkemidler og kunnskap som er viktige i arbeidet for å forebygge og bekjempe bostedsløshet. Kommunene er en hovedaktør. Det er i kommunene at den enkelte bosetter seg og mottar tjenester. Det har videre vært et ønske å oppnå god statlig koordinering og overbygning slik at kommunene har de beste forutsetninger for å gjennomføre de ambisiøse målsetningene i strategien.

Et mål har også vært å legge til rette for at kommunene kan komme i dialog med de statlige aktørene om gjennomføring av strategien..

Et viktig utgangspunkt for forslagene til arbeidsgruppa har vært å:

- Sikre en organisering av arbeidet som vektlegger det tverrsektorielle ansvaret
 - Sikre en god arbeidsform overfor kommunene
 - Tilrettelegge slik at kommunene har de beste rammebetingelser for å kunne gjennomføre strategien.
 - Utvikle tjenester og virkemidler for å møte stadig nye utfordringer
 - Styrke det tverrsektorielle samarbeidet i kommunene
 - Styrke samarbeidet på tvers av kommunegrensene
 - Sikre kontinuitet i påbegynt arbeid ved å ta utgangspunkt i erfaringer med eksisterende organisering av Prosjekt Bostedsløse og arbeid igangsatt for å gjøre rundskriv U- 10/2002 Boligsosialt arbeid – bistand for å mestre et boforhold kjent.
 - Legge mer vekt på forebyggende tiltak. Gode samarbeidsrelasjoner må utvikles til flere aktører.
 - mellom kommunene og helseforetak for å oppnå en planlagt og god overgang fra behandlingstilstander, og
 - mellom kommunene og kriminalomsorgen for å sikre en planlagt overgang fra fengsel
 - mellom kommunene og namsmennene for å forebygge og forhindre utkastelser
- Fremheve og styrke den regionale organiseringen.
 - Tydeliggjøre rollefordelingen mellom det offentlige og frivillige/private organisasjoner
 - Sikre økt kunnskap blant de statlige aktørene om status, ulike virkemidler og tiltak i kommunene.

2.1 Kommunenettnettverk

Strategien har konkrete nasjonale resultatmål. Strategien skal også gjennomføres innen en kort tidsramme. Det er svært viktig med lokal forankring av innsatsen for at nasjonale mål skal nås. For å sikre at kommunene raskt og enkelt kan komme i gang med arbeidet anbefaler arbeidsgruppen at Husbanken i samarbeid med fylkesmennene tilrettelegger og tilbyr kommunene kommunenettnettverk. Nettnettverkene skal være åpne for deltakelse for alle kommuner, men det skal tilrettelegges spesielt for at de største kommunene og nabokommunene rundt byene deltar.

2.1.1 Formålet med nettnettverkene

Sikre erfaringsoverføring og læring på tvers av kommunegrensene

- Rask erfaringsoverføring er en forutsetning for å kunne gjennomføre strategien
- Kommunene etterlyser møteplasser for erfaringsutveksling

Sikre enhetlig rapportering i kommunene

- En mer enhetlig rapportering vil bidra til at KOSTRA rapportering og kartlegging i BOKart kan sammenlignes på tvers av kommunegrensene.¹

¹ BOKart er Husbankens systembaserte kartleggingsverktøy som nå tilbys kommunene. Kommunen vil med å ta i bruk dette systemet kunne holde fortløpende oversikter over boligbehov i kommunene. Dette medfører at kommunene vil ha et bedre grunnlag for å utføre rapportering i KOSTRA.

Sikre grunnlaget for en kunnskapsbasert videreutvikling av strategien, jf 2.1.2

- Nettverkene skal sikre en bedre forståelse av hva som ligger bak tallene i rapporteringen.
- Kortfattede rapporter fra diskusjoner og erfaringer i nettverkene bidrar til at kommunene selv, det regionale og det sentrale nivået får et kunnskapsbasert grunnlag når strategien skal videreutvikles, og nye tiltak skal utvikles.
- Eksterne evaluatorene har også et bedre utgangspunkt for sine evalueringer.

2.1.2 Behov for god og kontinuerlig rapportering

Per i dag eksisterer det ikke en enhetlig nasjonal rapportering på de mål som er satt i strategien. Arbeidsgruppens andre mandatpunkt er derfor å utrede hvordan en kan sikre tilfredsstillende rapportering.

Der det finnes tall er det problematisk å gjøre aktiv bruk av disse. Det er blant annet vanskelig å gjøre rede for avvik da en ikke kjenner forutsetningene for rapporteringen.

Rapporteringen har derfor ikke den ønskede verdi som kunnskapsbase for ytterligere målutvikling. Dette gjelder spesielt KOSTRA-rapporteringen.

2.1.3 Sikre hurtig erfaringsoverføring

Strategien skal gjennomføres på svært kort tid. Dette innebærer et behov for å legge til rette for aktiv og rask erfaringsoverføring på tvers av kommunegrensene. I St.meld.nr 23 (2003-2004) Om boligpolitikken foreslår regjeringen å opprette kommunenettverk/program etter modell fra KS sine effektiviserings- og kvalitetsnettverk. Også metoder fra EU sine "peer-reviews"- kan benyttes når modell for nettverkene skal utformes. Metodene omtales nærmere under punkt 4.1.1 Husbanken bør tilrettelegge for tre –fire samlinger per år per region.

2.1.4 Ansvar og prosess

Husbanken sine regionkontor har ansvaret for å initiere, utvikle, tilrettelegge, iverksette og drifte slike nettverk. Dette arbeidet skal foregå i samarbeid med fylkesmennene. Under handlingsplanen Kunnskap og brubygging ble det etablert faglige fora for de kommunale sosialtjenestene på tvers av kommuner. Fylkesmannen har fått i oppgave fra SHdir om å reetablere disse nettverkene med tanke på det boligsosiale arbeidet. Denne jobben kan sees i sammenheng med de ovenstående mål for kommunenettverkene. Metodeutvikling i hvordan nettverkene kan organiseres og driftes bør også finne sted i samarbeid med KS som har kunnskap om og erfaring med hvordan dette kan gjøres, jf punkt 4.1.1.

Det tas sikte på opprettelse av nettverk første halvår 2005. Metodeutvikling finner sted høsten 2004.

Arbeidsgruppen anbefaler at et eget nettverk med deltakelse for storbyene vurderes. Utdringene i storbyene er så spesielle at det kan være behov for det. Blant annet kan Sør-Trøndelag benyttes som eksempel. 90 prosent av begjæringene om utkastelse kommer fra boliger i Trondheim. Et storbynettverk kan erstatte prosjektledersamlingene i Prosjekt bostedsløse i dag. Et storbynettverk kan også sees i sammenheng med de fora som opprettes i forbindelse med storbymeldingen.

Lokale styringsgrupper i Prosjekt Bostedsløse

Kommuneprosjektene har egne styringsgrupper. Formålet til styringsgruppene er å forankre prosjektene tverretattlig. Alle kommunene har representanter fra bolig- og sosialsektor og Husbanken i styringsgruppen. Videre finnes det lokale varianter. Eiendomsforvaltning, pleie- og omsorgssektor, bydelsadministrasjon og frivillig sektor er også med i styringsgruppene. En kommune har også brukerrepresentant i styringsgruppen.

Styringsgruppens hovedoppgaver er å foreslå budsjett, gjøre vedtak om tiltak og endringer i tiltak, sørge for tverretattlig forankring og gjennomføring av vedtak og å ha et overordnet ansvar for prosjektets gang.

2.2 Regionale kontaktforum

Mange av de statlige aktørene har regional organisering. I Husbanken administreres en del av de mest sentrale virkemidlene på regionnivå. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det opprettes et **regionalt kontaktforum**.

I kontaktforumet samles enkelt kommuner/kommunerepresentasjon via KS og statlige etater. Forumet er en arena der ulike forvaltningsnivå får bryne seg mot hverandre. Kontaktforumet er ment å skulle erstatte det statlige nettverket som er opprettet for å sette Rundskriv U 10/2002 om boligsosialt arbeid på dagsorden, og kan erstatte nåværende lokale styringsgrupper som er opprettet i forbindelse med Prosjekt Bostedsløse. I stedet for en styringsgruppe med prosjektkommunene skal kontaktforumet ivareta utfordringene i hele regionen.

Forumet sine oppgaver kan være:

Sikre framdrift og utvikling av strategien

Blant annet sikre utviklingsprosjekter/partnerskap på tvers av kommunegrenser, sektorer, forvaltningsnivå og i kommunene ved blant annet bruk av tilskudd til kompetanse og kommunikasjon (kap 581/post 78)

Sikre erfaringsutveksling

- I forumet koordineres statlig innsats i henhold til lokale behov
- Forumet koordinerer og henter inn erfaring og kunnskap fra lokalt nivå blant annet ved aktivt å benytte rapportering fra kommunenettverkene
- Forumet legger til rette for aktiviteter som blant annet konferanser etc.

Rapportere om resultater

Veilede og være rådgiver overfor lokalt nivå
Sikre innspill fra frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner.

2.2.1 Deltakere

Forumet koordineres av Husbanken sine regionkontor. Det vises til punkt 3.2.2 om hva som ligger i koordinatorrollen. I forumet deltar representanter for hovedaktørene i gjennomføring av strategien (namsmannsembede, regionalt nivå av kriminalomsorgen, fylkesmannen, de regionale

helseforetakene, regionalt nivå av UDI) samt representanter for storbykommunene, en mellomstor kommune og KS. Hvilket ansvar den enkelte aktør har beskrives i kapittel tre.

Hvem som deltar vil også variere fra region til region etter hvilke utfordringer som finnes og hvordan hver enkelt aktør er organisert, jf del tre.

2.2.2 Referansegrupper

De frivillige organisasjonenes, boligbyggelags- og brukerorganisasjoners erfaringer er av sentral betydning for arbeidet. Arbeidsgruppen anbefaler at det f.eks. opprettes **regionale referansegrupper** for å ivareta deres erfaringer. Denne måten å organisere samarbeidet med de frivillige organisasjonene vil kunne bidra til å klargjøre rollefordelingen mellom det offentlige og de frivillige, da disse aktørene også kan være tjenesteytere lokalt og mottakere av statlige og kommunale tilskuddsmidler, jf punkt 4.1.4.

2.3 Sentralt kontaktutvalg

Det er behov for et sentralt organ som sikrer at lokal kunnskap kommer sentralt nivå til gode, og sikrer erfaringsutveksling på tvers av regionene. Dette utvalget kan bygge videre på det eksisterende kontaktutvalg.

Oppgavene til det nye kontaktutvalget er:

Frivillige organisasjoner i den engelske strategien

De frivillige organisasjonene spiller en aktiv rolle i den engelske strategien. Det er stort sett frivillige organisasjoner som tilbyr første linje tjenester som hybelhus. For å kunne få statlige midler må organisasjonene ha kontrakt. Kontraktene varer fra seks måneder til tre år. Det stilles strenge krav til organisasjonene. Organisasjonene bes om å komme med tilbud til hva de skal gjøre og hvordan, og det offentlige velger de som foreslår det beste prosjektet etter en vurdering basert både på pris og kvalitet. Strategien har slik også endret måten å arbeide på i organisasjonene. Det har også medført at nye organisasjoner har oppstått.

Det vil være kommunene som først og fremst vil handle med de frivillige organisasjonene om bo- og tjenestetilbud i Norge. De frivillige organisasjonene vil også kunne levere tjenester i pilotprosjekter som skal fremme kontakt på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivå. Staten vil derfor være aktiv part i enkelte kontrakter.

Være rådgivende organ og bidra med innspill til de fire departementene

- Det nye kontaktutvalget skal kunne bidra med kunnskapsbasert beslutningsgrunnlag som kan benyttes for å videreutvikle strategien, jf punkt 2.1.2

Ny arbeidsformer

For å gjennomføre den engelske strategien ble nye arbeidsformer tatt i bruk. Det ble opprettet en operativ departementsavdeling. Denne avdelingen skulle både bistå den politiske ledelsen og ivareta den praktiske jobbingen for å gjennomføre strategien. Ansatte i enheten befant seg ofte ute i felten for å snakke med bostedsløse og ansatte i tiltakene. Dette gav nyttige erfaringer og innspill til videreutvikling, og innspill oppover i systemet. Videre benyttet enheten seg hyppig av hospitantordninger. Personer med erfaring fra kommuner, fengselsvesen, frivillige organisasjoner fikk muligheter til å søke på hospitant stillinger som hyppig ble lyst ut. Disse arbeidet i enheten en viss tid, enkelte ble ansatt permanent.

Den engelske strategien har fått kritikk for ikke å ha et regionalt perspektiv i sin tilnærming. Måten det ble arbeidet på i enheten som ble opprettet bør i en norsk sammenheng sees i sammenheng med arbeid i regional stat.

Sammenstille regional rapportering

- Sammenstille rapportering fra de regionale kontaktforumene
- rapportere til de fire departementene

Koordinere FoU – virksomheten

- Holde oversikt over aktuelle FOU-prosjekter og resultater fra disse
- Ha oversikt over pågående ad-hoc arbeidsgrupper og resultater fra disse, jf punkt 4.1.3
- Foreslå nye FOU-prosjekter

Pådrivere overfor regionalt nivå

- Sikre metode- og erfaringsoverføring mellom regionene

(Tilrettelegge for storbynettverk)

Sikre kunnskap og innspill fra frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner.

Arbeidet i et slik fora vil være overordnet. Det kan derfor være tilstrekkelig at utvalget møtes to til tre ganger årlig.

2.3.1

Deltakere

Formålet til det sentrale kontaktutvalget er primært å fungere som et bindeledd mellom det regionale nivået og departementene. De fire departementene vil derfor være deltakere i dette forumet. De to viktigste regionale aktørene som Husbanken og fylkesmennene (på tjenestesiden) skal være representert i forumet. Videre skal de statlige aktørene som ikke har regional organisering som SHdir og Helsetilsynet også delta. Helse Nord RHF har et spesielt ansvar i utvikle systemer som skal ivareta forbindelsen mellom helseforetakene og førstelinjen, jf punkt (Hvilket?). KS, UDI sentralt og Husbankens strategikontor er også medlemmer i forumet. Forumet koordineres av Husbanken. Det vises til punkt 3.2.2 om hva som ligger i koordinatrollen.

3 Hvem er aktuelle samarbeidspartnere?

Det er i dette punktet gjort rede for sentrale aktører i gjennomføringen av strategien og organisering og ansvarsområde til disse aktørene. Formålet er å klargjøre hvilken rolle den enkelte aktør har i arbeidet med å gjennomføre strategien.

3.1 Bolig- og kommunesektoren

3.1.1 Kommunal- og regionaldepartementet

Arbeidet med å bekjempe bostedsløshet er først og fremst forankret i Bolig- og bygningsavdelingen ved at denne avdelingen har ansvaret for

- oppfølging av St.meld.nr.23 (2003-2004) Om boligpolitikken
- budsjettansvaret for de boligpolitiske virkemidlene som Husbanken administrerer
- boliglovene som eksempelvis husleieloven og borettslovene.

Avdelingen vil koordinere arbeidet med strategien overfor de andre departementene. Dette innebærer å ta initiativ til møter i den koordinerende departementsgruppen, og være pådrivere når det er behov for det.

Avdelingen har og ansvar for bygningslovgivningen. Avdelingen utarbeider også tildelingsbrev til Husbanken.

Samarbeidet til kommunene er sentralt for å kunne gjennomføre strategien. Arbeidet med strategien bør derfor også forankres i kommunepolitikken som departementet har ansvaret for. Det kan være aktuelt å omtale strategien i kommuneproposisjonen og diskutere gjennomføring av strategien i konsultasjonsmøter med KS. Disse konsultasjonsmøtene er i første rekke kommet i stand for å diskutere det økonomiske opplegget med kommunene.

En økende andel av bostedsløse, eller personer som står i fare for å bli bostedsløse har

innvandrerbakgrunn. Innvandringsavdelingen har ansvaret for innvandringspolitikken. Avdelingen utarbeider tildelingsbrev til UDI. Et sentralt virkemiddel på innvandringsfeltet er introduksjonsordningen for flyktninger. Bolig er et tema som kan videreutvikles innenfor opplæringen i norsk med samfunnskunnskap.

3.1.2 Husbanken

I St.meld.nr.23 (2003-2004) Om boligpolitikken er det foreslått at Husbanken skal ha et særskilt koordineringsansvar for å gjennomføre strategien. **Koordineringsansvaret til Husbanken** innebærer:

- å tilrettelegge og ha ansvar for kommunenettverk, innkalle og gjennomføre møter i de regionale kontaktforumene og det sentrale kontaktutvalget.
- Ha ansvar for rapporteringen mellom regionalt og sentralt nivå, og sentralt nivå og departementene
- være pådrivere dersom gjennomføring butter i mot på enkelte områder.

Videre har Husbanken et spesielt ansvar for:

- å bidra til å utvikle boligtyper og forvaltningsmodeller som kan ivareta bostedsløses behov for bolig
- å utvikle nye organisasjons- og finansieringsmodeller for boliger
- med utgangspunkt i bolig- og bygningslovene å bistå og være rådgiver ved utvikling av tjenestetilbud til bostedsløse.

Husbanken administrerer en rekke virkemidler som er sentrale i gjennomføringsfasen. Disse er:

- **Bostøtte:** individrettet boligstøtte til personer med lave inntekter og høye bostøttegifter. Ordningen saksbehandles ute i kommunene.
- **Boligtilskudd til etablering:** Individrettet tilskudd til kjøp av egen bolig. Saksbehandles som oftest ute i kommunen. Kan gis i sammenheng med startlån (lån til

vanskeligstilte som ønsker å kjøpe bolig).

- **Boligtilskudd til utleieboliger:** Tilskudd til kommuner, frivillige organisasjoner og andre som skal etablere utleieboliger.
- **Tilskudd til kommunikasjon og utvikling:** Tilskudd til utviklings- og informasjonsprosjekter. Kan benyttes til pilotprosjekter og til opprettelse av kommunenettverk.
- **Tilskudd til tilpasning:** Individuelt tilskudd til tilpasning/tilrettelegging av boliger.

Kommunene er Husbankens viktigste samarbeidsaktør. Husbanken har også en rolle som "kompetansebank" og opptrer da som rådgiver og tilrettelegger overfor kommunene og andre sentrale aktører på bl a det boligsosiale området. Husbanken har videre en viktig rolle i å videreformidle kunnskap til og mellom kommuner.

Husbanken er organisert i et hovedkontor, strategikontor, forvaltningskontor og kultur og administrasjonskontor. Husbanken har 6 regionkontor. Det er regionkontorene som administrerer og har vedtaksmyndighet på virkemidlene beskrevet over. Strategikontoret har ansvar for rapportering til departementet.

3.1.2.1 Regionkontorene

Regionkontor Oslo -

Kontor i Oslo
Ansvar for: Oslo, Akershus, Østfold, Hedemark, Buskerud, Vestfold og Oppland

Regionkontor Arendal -

Kontor i Arendal
Ansvar for: Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark

Regionkontor Bergen -

Kontor i Bergen
Ansvar for: Hordaland, Sogn- og Fjordane og Rogaland

Regionkontor Trondheim -

Kontor i Trondheim

Ansvar for: Møre- og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag

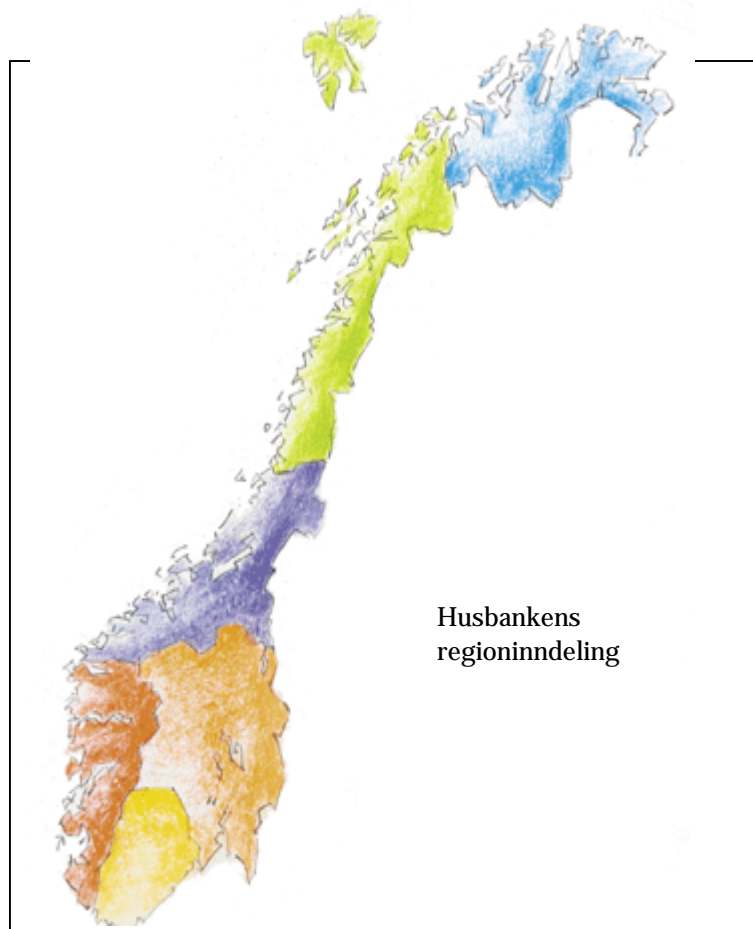
Regionkontor Bodø -

Kontor i Bodø
Ansvar for Nordland og Sør-Troms

Regionkontor Hammerfest -

Kontor i Hammerfest
Ansvar for Nord-Troms og Finnmark

Husbanken har faste direktørmøter som består av adm. direktør, regiondirektørene og fagdirektører. Direktørmøtet er et forum for

Strategikontor, forvaltningskontor, kultur- og adm.kontor og hovedkontor skal flytte til Drammen i 2005.

3.1.3 Utlendingsdirektoratet (UDI)

I de fleste undersøkelser om bostedsløse er andelen innvandrere høyere enn i befolkningen forøvrig. Også i namsmannens tall om

begjæringer og faktiske utkastelser er andelen innvandrere høyere enn i befolkningen forøvrig.

UDI har det helhetlige ansvaret for norsk innvandrings- og flyktningepolitikk. UDI har også viktige oppgaver knyttet til integrering av innvandrere. Fra 1.09.04 har alle nyankomne flyktninger rett til to-årig introduksjonsprogram, som blant annet inneholder opplæring i samfunnskunnskap. Boligkunnskap og -spørsmål er sentralt der, og i UDI sitt øvrige integreringsarbeid.

Sentralt har **bosettingskontoret** ansvaret for å utvikle opplæringsprogram for kommuner og lokale samarbeidspartnere som arbeider med introduksjonsprogram.

3.1.3.1 Regionkontorene
UDI har seks regionkontor med ansvar for å opprette og legge ned mottak, bosettingen i kommunene og integrering i det norske samfunnet. Regionkontorene arbeider også med tilbakevending. Organisatorisk er regionkontorene plasserte under Innvandringsavdelingen, men de representerer hele UDI i distriktene. Noen regionkontor har hovedansvar for landsdekkende oppgaver. Regionkontorene arbeider tett opp mot kommunene. Det har også vært samarbeid med fylkesmennene om opplæring i den nye introduksjonsloven.

Regionkontor Vest

Kontor i Bergen
Dekker fylkene Hordaland, Rogaland og Sogn- og Fjordane

Regionkontor Sør

Kontor i Kristiansand
Dekker fylkene Aust og Vest Agder og Telemark

Regionkontor Nord

Kontor i Narvik
Dekker fylkene Finnmark, Troms og Nordland

Regionkontor Indre Østland

Kontor på Gjøvik
Dekker fylkene Buskerud, Hedemark og Oppland

Regionkontor Øst

Kontor i Oslo

Dekker fylkene Akershus, Oslo, Østfold og Vestfold

Regionkontor Midt Norge

Kontor i Trondheim
Dekker Møre og Romsdal, Finnmark og Troms

3.2 Sosial- og helsesektoren

3.2.1 Sosialdepartementet²

Arbeidet med å bekjempe bostedsløshet er forankret i Sosialpolitisk avdeling. Denne avdelingen har ansvaret for

- sosialpolitikken
- alkohol- og narkotikapolitikken.

Avdelingen koordinerer arbeidet med oppfølging av Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom og Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer. Avdelingen vil bidra til å sikre en forankring av den nasjonale strategien innenfor disse politikkområdene. Undersøkelser har vist at en høy andel av bostedsløse har rusmiddelproblemer. Bostedsløshet kan forstås som en alvorlig form for sosial utstøting.

Avdelingen har videre et ansvar for kapittel 5 i lov om sosiale tjenester som omhandler økonomisk stønad til livsopphold, herunder utgifter til boligformål.³

Avdelingen gir innspill HD som utarbeider et felles tildelingsbrev (for SOS og HD) til Sosial- og helsedirektoratet. Avdelingen gir også innspill til AAD som utarbeider tildelingsbrev til Fylkesmennene.

Det avholdes kontaktmøter mellom departement, SHdir og fylkesmennene (1-2 i året) hvor strategiene og tilrettelegging for det

² Fra og med 19.juni 2004 er deler av Sosialdepartementets ansvarsområde (i hovedsak pleie- og omsorgstjenesten) lagt til helse- og omsorgsministeren 1.1.2005 opprettes formelt et nytt Arbeids- og sosialdepartement av deler av Sosialdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.

³ Ansvaret for de resterende delene av sosialtjenesteloven er f.o.m. 19.juni lagt til helse- og omsorgsministeren.

som skal skje i kommunene kunne være et tema.

3.2.2 Helsedepartementet

Strategien som er foreslått i boligmeldingen vektlegger tiltak som skal forebygge bostedsløshet i større grad enn tidligere. Dette gjelder ikke minst i det folk skrives ut fra institusjoner eller skal inngå i behandling. Dette er forhold som i utgangspunktet kan bidra til mer utrygge boforhold. For å sikre at overgangen fra institusjonstilværelse ikke skaper rom for bostedsløshet er det av betydning at også helsesektoren trekkes med i arbeidet.

I Helsedepartementet er flere avdelinger indirekte involvert i arbeidet med boligproblematikk. Dette gjelder Eier-, Folkehelse- og Helseerettsavdelingene. Helsetjenesteavdelingen er imidlertid operativt involvert i problemstillinger vedrørende mennesker med behov for bistand med blant annet boligspørsmål. Det er også helsetjenesteavdelingen som har etatsstyringsansvar for Sosial- og helsedirektoratet på vegne av Helsedepartementet.

3.2.3 Sosial- og helsedirektoratet

Sosial- og helsedirektoratet er et forvaltnings- og kompetanseorgan, og bidrar til å gjennomføre og iverksette nasjonal politikk i helse- og sosialsektoren. SHdir skal drive rådgivning mot sentrale myndigheter, kommunene, helseforetakene, frivillige organisasjoner og befolkningen, og ha funksjoner knyttet opp mot kvalitetsutvikling og prioritering i helse- og sosialtjenesten.

Sosial- og helsedirektoratet skal i samarbeid med Husbanken ha ansvaret for å følge med i utviklingen av bostedsløse i Norge, sette i verk tiltak for å hindre bostedsløshet, sikre samarbeid mellom aktuelle instanser og bistå med kunnskap og kompetanse.

SHdir sine oppgaver i strategien er

- å utvikle og koordinere det *ordinære tjeneste- og behandlingstilbud* til vanskeligstilte slik at dette framstår helhetlig, og kan ivareta bostedsløses behov for tjenester og behandling.

- å utvikle nye tjenestetilbud som bedre kan sette bostedsløse til å ivareta forpliktelsene knyttet til det å bo
- et særlig ansvar for å utvikle og forbedre kvaliteten på midlertidige botilbud
- et særlig ansvar for å utvikle metoder som bidrar til at ingen oppholder seg lenger enn tre måneder i hospits.

Utover dette har SHdir oppgaver tilknyttet til tiltaksplan mot fattigdom, handlingsplan mot rusmiddelproblemer, opptrappingsplanen for psykisk helse (herunder frivillighet). Som ledd i disse satsingene skal SHdir sikre iverksetting og samordning mellom ulike sektorer. SHdir forvalter en rekke tilskuddsordninger for å stimulere og styrke kommunenes arbeid under disse satsingene, blant annet kan tilskudd til styrking og utvikling av oppfølgingstjenester i bolig for bostedsløse og rusmiddelmissbrukere nevnes. Dette er et tiltak i Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom løper ut 2005 og omfatter per i dag 29 kommuner. Videre tilskudd til legemiddelassistert rehabilitering i kommunene. Tilskuddet skal bidra til at brukere på LAR skal få tilrettelagt tilbud i kommunene for å bedre effekten av rehabiliteringen

Direktoratet har også i oppgave å følge utviklingen gjennom forskning og tiltaksvaluering og foreslå endringer dersom utviklingen ikke går i riktig retning.

Sosial- og helsedirektoratet har til rådighet en rekke rådgivere på flere områder hos Fylkesmannen. Her har bl a rådgiverfunksjonen innen psykisk helsearbeid og sosialfaglig arbeid ansvar for å følge opptrappingsplanen for psykisk helse og den sosialfaglige satsningen hvor bl a boligsosialt arbeid er en del. Sosial- og helsedirektoratet styrer rådgiverfunksjonen innen psykisk helsearbeid gjennom en oppdragsbeskrivelse. Denne er nå under ajourføring. For øvrig er det fortløpende nær kontakt mellom direktoratet og rådgiverfunksjonen. Rådgiverfunksjonen innen psykisk helsearbeid skal nå evalueres. Dette vil være en prosessevaluering, som skal sette rådgiverfunksjonen i stand til ytterligere å heve kvaliteten på sitt arbeid, og vil starte opp medio 2004. Helsedepartementet er oppdragsgiver for evalueringen.

3.2.4 Helsetilsynet

Statens helsetilsyn har etter etableringen av SHdir rendyrket sin rolle som klage- og tilsynsinnsans. Blant annet har Helsetilsynet satt i gang et fellestilsyn på kap 4-tjenester etter sosialtjenesteloven til rusmiddelmissbrukere. De oppsummerte erfaringene fra dette tilsynet vil gi viktig kunnskap med tanke på videreutvikling av strategien.

Direktoratet vil på et overordnet nivå få i oppgave å følge opp de funnene som kommer fram fra tilsynet. På lokalt plan kan de fylkesvise tilsynene be kommunene om å rette opp de ev avvikene som en måtte finne i tilsynsrundene.

I sin rolle som klageinstans vil Helsetilsynet spille en viktig rolle ved at de kan oppsummere klager sosialtjenesteloven på eksempelvis boligområdet.

Helse- og sosialtilsynet i fylkene er nå organisatorisk lagt under fylkesmannsembetene.

3.2.5 Fylkesmennene

Fylkesmannen er statens generelle representant i fylket. Fylkesmannen har et særlig ansvar for å samordne statens samlede virksomhet i fylket slik at viktige helhetshensyn i den nasjonale politikken blant annet inn mot kommunene, kan bli ivaretatt.

Fylkesmannen er administrativt underlagt AAD, men utfører oppgaver for en rekke av de øvrige departementene og flere direktorater. Det er disse oppgavene, først og fremst på det sosialpolitiske feltet som gjør at fylkesmannsembete vil spille en viktig rolle i arbeidet med å gjennomføre strategien. Blant annet har fylkesmennene egne sosialfaglige stillinger og psykiatri rådgivere som skal gjøre det mulig å ta hånd om den sosialfaglige satsningen og boligsosialt arbeid. Fylkesmannen skal videre følge opp det boligsosiale arbeidet i samarbeid med Husbankens regionkontor. Rådgiverfunksjonen innen psykisk helsearbeid hos fylkesmannen skal bistå kommunen med deres arbeid og ansvar på det psykiske helseområdet, herunder boligproblematikk.

Fylkesmannen har en viktig oppgave i å virkeliggjøre Regjeringens mål for sosial- og familiepolitikken sammen med kommunene. Dette skal fylkesmannen gjøre gjennom:

- veiledning
- opplæring
- samarbeid.

I arbeidet med å gjennomføre strategien vil derfor fylkesmannen være Husbankens nærmeste samarbeidspart, og tilrettelegger av aktivitet lokalt, jf punkt 2.1. Fylkesmannen har også oppgaver knyttet til veiledning av kommunene i økonomisk rådgivning.

Klager på vedtak etter lov om sosiale tjenester blir også avgjort av Fylkesmannen. Etter lov om sosiale tjenester fører Fylkesmannen også direkte *tilsyn* med kommunenes tjenesteyting i forhold til hjemmetjenester, tiltak overfor psykisk utviklingshemmede og tjenester til rusmiddelmissbrukere. Lignende funksjon har fylkesmannen innenfor helsepolitikken i forhold til kommunehelsetjenesten og lov om helsetjenesten i kommunene. Det rapporteres til Helsetilsynet om klagebehandling og tilsyn som gjøres. Det er Helsetilsynet som har ansvaret for å sammenstille dette arbeidet. Denne rapporteringen vil være et viktig grunnlag når strategien skal videreutvikles, jf punkt 3.3.4 og egen rapport om rapportering.

3.2.5.1 Hvor holder embete til

Det er et fylkesmannsembete i hvert fylke. Fylkesmannen har kontor i fylkeshovedstaden i vedkommende fylke. Fylkesmennene holder til følgende steder:

Finnmark – Vadsø
Troms - Tromsø.
Nordland - Bodø
Nord-Trøndelag - Steinkjer.
Sør -Trøndelag - Trondheim
Møre- og Romsdal - Molde
Sogn- og Fjordane - Førde
Hordaland - Bergen.
Rogaland - Stavanger
Vest Agder - Kristiansand
Øst Agder - Arendal
Telemark - Skien
Vestfold - Tønsberg
Buskerud – Drammen
Østfold - Moss

Oppland - Lillehammer
Hedemark - Hamar
Oslo og Akershus – Oslo.

3.2.6 Helseforetakene

Strategien som regjeringen har foreslått har som målsetning at ingen skal tilbringe tid i midlertidig botilbud ved utskriving fra institusjon. Helseforetakene et særlig ansvar i å **varsle** den aktuelle kommune om at personen skrives ut har et tilfredsstillende botilbud. Dette krever at samarbeidet mellom helseforetakene som per i dag leverer spesialisthelsetjenestene og kommune styrkes. Husbanken vil også være en viktig tilrettelegger sammen med fylkesmannsembete.

Kommunene har ansvaret for boliger og tjenester, men samarbeidet med spesialisthelsetjenesten er viktig for den samlede livssituasjonen for personer med rusmiddelproblemer og/eller psykiske lidelser. Spesialisthelsetjenesten har for øvrig veiledningsansvar overfor de kommunale tjenestene på helseområdet – i denne sammenheng har det betydning for mennesker med rusmiddel- og psykiske problemer.

Spesialisthelsetjenesten leveres etter sykehus- og rusreformen enten som tjenester eid av foretakene eller som tjenester som foretakene tilbyr etter avtale/kontrakt med private tilbydere.

Helseforetakene er organisert etter foretaksprinsippet under fem regionale helseforetak.

3.2.6.1 *De fem helseregionene:*

Helse Nord RHF

Hovedkontor Bodø
Dekker området Nordland, Troms, Finnmark og Svalbard

Helse Midt-Norge RHF

Hovedkontor i Stjørdal
Dekker området Møre og Romsdal, Nord- og Sør Trøndelag

Helse Vest RHF

Hovedkontor i Stavanger

Dekker området Sogn- og Fjordane, Hordaland og Stavanger

Helse Sør RHF

Hovedkontor i Skien
Dekker området Telemark, Vestfold, Buskerud og Aust- og Vest Agder

Helse Øst RHF

Hovedkontor på Hamar
Dekker området Oslo, akershus, Oppland, Hedemark og Østfold.

Det kan nevnes at Helse Nord RHF har fått tildelt spesielle oppgaver som gjør at deltakelsen deres er spesielt viktig i arbeidet med å forebygge bostedsløshet. Helse Nord RHF leder en arbeidsgruppe for samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenestene.

Statens eierskapsoppgaver koordineres fra en egen avdeling i Helsedepartementet – Eieravdelingen. RHFene styres av egne oppnevnte styre. Men Helsedepartementet sender årlig ut et styringsdokument til foretakene. I tillegg rapporterer RHFene tilbake til departementet gjennom året.

http://odin.dep.no/filarkiv/195482/rusreforme_n4sider.pdf

3.3 Justissektoren

3.3.1 Justis- og politidepartementet

Strategien som er foreslått i boligmeldingen vektlegger tiltak som skal forebygge bostedsløshet i større grad enn tidligere. Det skal arbeides for å få ned antallet utkastelser og en skal sikre at tilbakeføringen fra fengsel og ut i samfunnet ikke resulterer i bostedsløshet.

Kriminalomsorgsavdelingen har som hovedoppgave å være sekretariat for politisk ledelse, utarbeide forslag til budsjett utforme policy, lover, forskrifter og sentrale retningslinjer foruten å ivareta samarbeidet med andre departement for de områder som gjelder kriminalomsorgen. Avdelingen fungerer dessuten som Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF). Dette innebærer å ivareta blant annet de oppgavene som tidligere lå under fengselsstyret. Fengselsstyret ble

nedlagt i og med at straffegjennomføringsloven trådte i kraft 1.3. 2002. Avdelingen utformer seks tildelingsbrev til det regionale leddet av kriminalomsorgen.

Videre er det i strategien fastsatt konkrete resultatmål som skal få ned antallet begjæringer om utkastelser (tvangfullbyrdelse) og faktiske utkastelser. Det er namsmannen som har ansvaret for å gjennomføre fravikelser etter lov om tvangfullbyrdelse. *Sivilavdelingen* i Justis- og politiavdelingen har ansvaret for tvangfullbyrdelsesloven.

3.3.2 Kriminalomsorgen

Kriminalomsorgens hovedmål er å gjennomføre de reaksjoner som fastsettes av påtalemyndigheten eller besluttes av domstol straks de er rettskraftige. Kriminalomsorgen skal også legge forholdene til rette for at lovbrøteren skal kunne gjøre en egen innsats for selv å motvirke et kriminelt handlingsmønster. Det er i forhold til den siste målsetningen at kriminalomsorgen kan spille en aktiv rolle i strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet.

Kriminalomsorgen vil ha et særlig ansvar for å tilrettelegge slik at målsetningen om at ingen skal måtte tilbringe tid i midlertidige botilbud etter løslatelse fra fengsel nås. For å nå målsetningen vil samarbeid med kommunene være av stor betydning. Husbanken vil også være en viktig tilrettelegger sammen med fylkesmannsembete.

Kriminalomsorgen legger gjennom samarbeid med andre offentlige etater til rette for at domfelte og innsatte i varetekt får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Samarbeidet skal bidra til en samordnet innsats for å dekke domfelte og innsattes behov og fremme deres tilpasning til samfunnet. Dette gjelder for eksempel innen helse- og undervisningsområdet, bibliotek-tjenesten i fengslene og ved at arbeidsmarkedsetaten tilbyr arbeidstreningsopplegg og bistår med å få tidligere domfelte over i lønnet arbeid.

3.3.2.1 Gjennomføring av straff
Fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner kan gjennomføres i fengsel med høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel), i fengsel med

lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel), i overgangsbolig, utenfor fengsel med særlige vilkår eller som prøveløslatt med vilkår.

Kriminalomsorgen skal gjennomføre straffereaksjonene slik at domfelte påføres minst mulig skadevirkninger, og søke å tilbakeføre den domfelte til en kriminalitetsfri tilværelse ved løslatelse. Straffegjennomføringen skal være progresjonsrettet, dvs at den domfelte skal gå mot gradvis mer frihet.

I forbindelse med at straffegjennomføringsloven ble vedtatt ble det besluttet å etablere institusjonsnivået *"overgangsbolig"*. Overgangsbolig skal være et virkemiddel for å lette overgangen til det sivile samfunn for de som trenger det mest. Der skal man håndtere ulike individuelle soningsregimer basert på den enkeltes behov og ha faglige opplegg for å lette løslatelsen.

Som et alternativ til fengsel kan retten idømme inntil 420 timer samfunnsstraff med inntil ett års gjennomføringstid. Samfunnsstraff kan idømmes i saker med strafferamme på inntil seks år. Samfunnsstraff har erstattet og tatt opp i seg friomsorgens oppgaver som betinget dom med tilsyn, herunder tilsynsprogram og samfunnstjeneste. Domstolen beslutter omfanget av straffen, mens kriminalomsorgen fastsetter innholdet innenfor de rammene retten har fastsatt i dommen. Kriminalomsorgen skal legge særlig vekt på tiltak som kan fremme den domfeltes evne til å motvirke sitt kriminelle handlingsmønster. Innholdet i samfunnsstraffen omfatter samfunnsnyttig tjeneste, såkalt programvirksomhet eller andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet.

3.3.2.2 Organisering

Etaten er organisert i et sentralt, et regionalt og et lokalt nivå. Det er seks kriminalomsorgsregioner med i alt 46 fengsler, inkludert hybelhus/overgangsboliger og i alt 19 friomsorgskontorer.

Hovedoppgaver Kriminalomsorgens *sentrale forvaltning*:

- Kriminalomsorgsavdelingen i Justis- og politidepartementet
- Etatsleder for kriminalomsorgen – utforme etatens hovedmål og resultatmål; fordele midler, utøve

økonomistyring og resultatoppfølging;
behandle klagesaker oversendt fra
regionalt nivå.

Justis- og politidepartementet vil delta i det sentrale kontaktutvalget.

Hovedoppgaver *regionalt nivå*:

- Utforme regionale mål, resultatmål og retningslinje for alle fagområder og støttefunksjoner i henhold til sentrale føringer.
- Fordele midler til lokale enheter sammen med klare prioriteringer og resultatkrav.
- Sørge for at regionens ressurser nyttes mest mulig effektivt.
- Behandle klagesaker for avgjørelser fattet på lokalt nivå.
- Føre tilsyn med lokale enheter.

Det regionale nivået trekkes med i den regionale organiseringen av arbeidet, jf punkt 2.2.

Hovedoppgaver *lokalt nivå*:

Gjennomføre straff, varetekt, sikring og forvaring.

3.3.2.3 *Regionene*

Region øst:

Administrasjon i Oslo
Dekker Oslo og Østfold

Region nordøst

Administrasjon på Lillestrøm
Dekker Akershus, Hedmark og Oppland

Region sør:

Med administrasjon i Tønsberg
Dekker Buskerud, Vestfold og Telemark

Region vest:

Med administrasjon i Bergen
Dekker Hordaland, Sogn og fjordane og Møre og Romsdal.

Region sørvest:

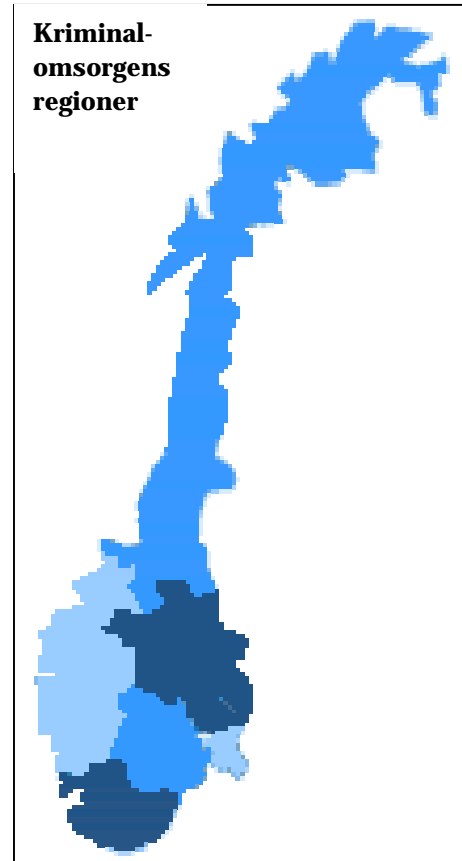
Med administrasjon i Sandnes
Rogaland, Vest- og Aust-Agder.

Region nord:

Med administrasjon i Trondheim

Sør-og Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark

Kriminalomsorgens budsjett for år 2004 er på ca 1,9 milliarder kroner. I tillegg kommer utgifter til drift av Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet.

Straffegjennomføringskapasiteten 1. januar 2004 var på 3071 fengselsplasser pluss ivaretagelse av de som er idømt samfunnsstraff/promilleprogram.

<http://www.straffet.com/kriminalomsorg/regionene/index.htm>

3.3.3 **Namsmannsembete**

I strategien er et viktig mål både å redusere begjæringer om utkastelse og antallet utkastelser. Utkastelse, eller tvangsfullbyrdelse av sivile krav skjer som hovedregel gjennom namsmyndighetene, det vil si namsmannen og tingretten, jf. tvangsfullbyrdsloven § 2-1. Namsmannen behandler blant annet saker om fravikelse av fast eiendom. Klager over namsmannens avgjørelser hører under tingretten. Namsmannen har også ansvar for gjennomføring av tvungen og frivillig

gjeldsordning. Det er barne- og familiedepartementet som har ansvaret for denne loven.

Namsmyndigheten vil ha et særlig ansvar for å nå målsetningen om å få ned antallet begjæringer om utkastelser og faktiske utkastelser. Arbeid med å få ned begjæringer om utkastelser er tett knyttet til utvikling av nye forvaltningsmodeller som Husbanken har ansvar for. Arbeid for å få ned antallet faktiske utkastelser innebærer å styrke samarbeidet til kommunene, og må blant annet også sees i sammenheng med den tjenesteutvikling som SHdir har ansvaret for, og fylkesmannens ansvar for økonomisk rådgivning.

3.3.3.1 *Organisering*

I lensmannsdistriktene er lensmannen namsmann. Som hovedregel består et lensmannsdistrikt av en kommune. I noen tilfeller er lensmannen namsmann i et større område enn det lensmannen har politigjøremaal i. Åtte lensmenn har bare sivile oppgaver.

Utenfor de områder der ordinære eller sivile lensmenn er namsmann, ivaretas namsmannsfunksjonen ni steder av namsmannsavdelinger på tingrettsnivå. Disse stedene er: Oslo, Drammen, Skien og Porsgrunn, Grimstad, Kristiansand, Mandal (namsmannsavdelingen ved Kristiansand tingrett), Stavanger, Bergen (sentrum) og Trondheim.

I følgende fire kommuner er det kommunalt tilsatte namsmenn («underfogder»): Fredrikstad (sentrum), Holmestrand, Sandefjord og Haugesund.

Lensmannskontorene er driftsenheter i et politidistrikt. Politidirektoratet er en del av den sentrale politiledelsen og overordnet politidistriktene. Direktoratet er et forvaltningsorgan underlagt Justisdepartementet.

Domstoladministrasjonen har ansvaret for den sentrale administrasjonen av de alminnelige domstolene med unntak av forliksrådene. Ansvaret omfatter også domstoler med namsmannsavdeling.

Domstoladministrasjonen er et uavhengig organ, men under justisministerens parlamentariske ansvarsområde i forhold til Stortinget.

Regjeringen ønsker å gjøre den lokale rettspleien enklere og mer oversiktlig.

3.3.3.2 *Foreslåtte organisatoriske endringer*

I Ot.prp. nr. 43 (2003-2004) Om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) er det derfor blant annet foreslått at namsmannsoppgaven samles under politiets ledelse i alle distrikter.

3.4 **Kommunens Sentralforbund**

Kommunenes Sentralforbund er kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon. KS arbeider etter visjonen om en effektiv og selvstendig kommunesektor som ivaretar innbyggernes behov. KS er en viktig utviklingspartner for kommunesektoren, da KS er representert i alle fylker og spisskompetanse i resultatenheter. KS har egne fylkesavdelinger i nær sagt alle fylker

KS-Finnmark holder til i Lakselv.

KS-Troms holder til i Tromsø.

KS-Nordland holder til i Bodø

KS Nord-Trøndelag holder til i Steinkjær.

KS Sør-Trøndelag holder til i Trondheim

KS Møre- og Romsdal holder til i Molde

KS Sogn- og Fjordane holder til i Førde

KS Hordaland holder til i Bergen.

KS Rogaland holder til i Stavanger

KS Agder holder til i Arendal

KS Telemark holder til i Skien

KS Vestfold holder til i Tønsberg

KS Buskerud holder til i Drammen

KS Akershus/Østfold holder til i Sarpsborg og Oslo

KS Oppland holder til på Lillehammer

KS Hedemark holder til på Hamar

3.5 Andre statlige samarbeidspartnere

3.5.1 Arbeidsmarkedsetaten (Aetat)

En viktig forutsetning for komme ut i arbeid vil være å ha så ordnede boforhold som mulig. Per i dag foregår det svært mye arbeid lokalt der arbeidsmarkedsetatens tjenester knyttes tettere opp til lokale velferdsoppgaver. Kommunale og statlige velferdsoppgaver samlokaliseres. Det er en utfordring å knytte dette tettere sammen med de boligsosiale oppgavene.

Kriminalomsorgen og Arbeidsdirektoratet/A-etat i 2002 har underskrevet en avtale om oppfølging av innsatte. Denne avtalen er fulgt opp av regionale og lokale avtaler og har gitt positive ringvirkninger ved et tettere samarbeid. Det bør også vurderes om det er aktuelt å knytte boligspørsmål opp til veiledning og oppfølging av innsatte.

Arbeidsmarkedsetaten (Aetat) har hovedansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. De tre hovedmålene for arbeidsmarkedsetaten er å hjelpe arbeidssøkere med å få jobb, hjelpe arbeidsgivere ved rekruttering og omstilling, og forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet. Aetat består pr 2001 av bl.a. 18 fylkesarbeidskontor, 18 arbeidsrådgivingskontor, arbeidslivstjeneste i hvert fylke, 201 lokal/avdelingskontor, 10 utlandskontor med mer. Etaten har 3575 ansatte målt i årsverk.

Arbeidsmarkedsetaten er fra xx organisert under det nye Arbeids- og sosialdepartementet.

3.5.2 Barne- og familiedepartementet (BFD)

Barne- og familiedepartementet har hovedansvar for å samordne det statlige arbeidet overfor barn og ungdom. Stortingsproposisjon nr. 1 – det årlige budsjettet – gir informasjon om departementets arbeid. I tillegg gir departementet ut en årlig publikasjon "Satsing på barn og ungdom." Et viktig mål i strategien er å forebygge at barn og barnefamilier havner på hospits. Blant annet vil kommunene rapportere på bruk av midlertidige boforhold. Status på barn og ungdom bør

nevnes i strategien. Det vil også være aktuelt for regionalt nivå å knytte kontakter til Statens barnevern og familievern. Denne etaten er delt inn i 5 regioner. Disse er region Nord (Alta), region Midt (Trondheim), region Vest (Bergen), region Sør (Tønsberg) og region Øst (Oslo). I tillegg kommer det nasjonale kontoret i Oslo.

BFD har også ansvaret for gjeldsordningsloven. Loven er aktuell i forbindelse med gjeldsrådgivning som kan forebygge antallet utkastelser.

3.6 Referansegruppe- og høringspartnere

Organisasjoner og virksomheter som kan være aktuelle å invitere inn i referansegrupper og til høringskonferanser er listet opp her. Det er utarbeidet en svært kortfattet beskrivelse av disse.

3.6.1 Bruker- interesseorganisasjoner.

3.6.1.1 LES – Livet etter soning
Organisasjonen skal hjelpe mennesker som har blitt løslatt fra fengsel til å takle den nye hverdagen, og har som målsetning å være et sosialt nettverk for innsatte som ønsker en fortsatt rusfri og lovlydig tilværelse. Livet Etter Soning er en selvhjelpsorganisasjon som i hovedsak skal drives av frivillige som tidligere er straffet. Stiftelsen har derfor kun to ansatte.

3.6.1.2 LPP
Landsforeningen for Pårørende innen Psykiatri, LPP, er en forening for pårørende til personer med alvorlige psykiske lidelser. Foreningen arbeider primært for at mennesker som har en psykisk lidelse skal få bedre behandlingstilbud, bedre botilbud og bedre levekår generelt.

3.6.1.3 Rådet for psykisk helse
Rådet for psykisk helse er en humanitær organisasjon som arbeider for å fremme:

- psykiatrisk forskning
- opplysning og økt kunnskap om psykisk helse
- bedre behandling og rehabilitering av mennesker med psykiske lidelser

- tiltak i regi av brukerorganisasjoner
- internasjonalt arbeid innen psykisk helse

Gjennom aktivt og bredt samfunnspolitisk engasjement og opplysningsarbeid vil vi påvirke myndighetene til å bedre tilbudet til mennesker med psykisk lidelser. Rådet ønsker også å bidra til mer åpenhet rundt psykisk helse og til å fjerne tabuer og myter rundt psykiske problemer.

3.6.1.4 *Aktbo*

Aktbo er en Oslobasert organisasjon som ble stiftet som ideell forening 6.mai 2002. Medlemmene skal være økonomisk vanskeligstilte og boligløse. Som medlem opptas enkeltpersoner som opplever at deres livskvalitet og muligheter for utfoldelse forringes og begrenses av mangelen på botilbud, og som vil gjøre noe med dette. Den primære målsettingen er å hjelpe denne gruppen inn i boligmarkedet på en hensiktsmessig måte der dagens nettverk av offentlig og private instanser ikke strekker til. Brukerstyring og medvirkning utgjør en grunnpilar i Aktbos alternative løsning til det offentlig og private tilbudet på dette området.

<http://www.aktbo.org/>

3.6.1.5 *RIO- Rusmisbrukernes Interesse Organisasjon:*

Rio er en interesseorganisasjon for rusmisbrukere. Formålet er å ivareta rusmisbrukernes interesser, samt synliggjøre denne gruppen som en ressurs i samfunnet.

De ønsker å være en høringsinstans for aktuelle saker som angår rusmisbrukere. RIO vil arbeide for et bedre ettervern og et bedre behandlingstilbud. Jobber spesielt for den integreringsprosess den enkelte må igjennom etter behandling, og tilretteleggingen av dette. Har avdelinger i Oslo, Oppland, Bergen og Tromsø. I Oppland ligger hovedkontoret på Gjøvik.

3.6.1.6 *Mental Helse*

Mental Helse Norge er landets største bruker- og interesseorganisasjon innenfor psykiske helsevern. Organisasjonen har nærmere 7000 medlemmer fordelt på fylkeslag i alle landets fylker og over 200 lokallag i hele landet.

Medlemmer i Mental Helse Norge, vil tilknyttes lokallagene som i hovedsak tilbyr ulike typer aktiviteter, møter, kurs og konferanser.

3.6.1.7 *Fattighuset*

Fattighuset er en bevegelse som med egeninnsats og gjensidig hjelp har som formål å bedre levekårene for vanskeligstilte og for folk som står i et uønsket avhengighetsforhold til det offentlige.

Organisasjonen er lokalisert i Oslo i sitt eget brukerstyrte hus. De arbeider med informasjon, rådgivning, saksopfølging, kurs, samtale- og selvhjelpsgrupper, samt sosialpolitisk arbeid ovenfor myndigheter, lokalt og sentralt. Målet er at folk skal kunne stå på egne ben og klare seg selv.

3.6.2 **Frivillige organisasjoner**

3.6.2.1 *Kirkens Bymisjon*

Kirkens Bymisjon er blant de største i landet på området sosialt kirkelig arbeid. På landsbasis har bymisjonstiftelsene til sammen ca 1450 ansatte. Ca 1850 frivillige er også knyttet til virksomheten. Kirkens Bymisjon driver ca 70 store og små institusjoner og virksomheter. Den største stiftelsen er i Oslo med vel 1100 ansatte. Organisasjonen er delt i 9 stiftelser i henholdsvis Drammen, Vestfold, Kristiansand, Rogaland, Bergen, Trondheim, Bodø og Tromsø.

Deltaker i Prosjekt Bostedsløse

3.6.2.2 *Frelsesarmeen*

Er en internasjonal organisasjon med hovedkontor i London. Driver blant annet en mengde rustiltak rundt omkring i landet. Er organisert i 6 divisjoner, som igjen er inndelt i korps.

3.6.2.3 *Kirkens Sosialtjeneste*

Kirkens sosialtjeneste er en selvstendig stiftelse. De driver en rekke tiltak innenfor barnevern, rusomsorg, psykisk helsevern, for psykisk utviklingshemmede, fengsels- og ettervern og ungdomsdiakoni over hele landet. Organisasjonen har hovedkontor i Oslo.

Organisasjonen har vært deltaker i Prosjekt Bostedsløse.

3.6.2.4 Røde Kors

Norges Røde Kors er en nasjonalforening av verdens største humanitære hjelpeorganisasjon. For tiden har Norges Røde Kors om lag 180.000 medlemmer. Grunntanken i Røde Kors er å forebygge og lindre menneskelig lidelse, både i norske lokalmiljøer og i internasjonale konflikter.

I mars 2003 underskrev Norges Røde Kors og Kirkens Bymisjon en intensjonsavtale hvor det skal ses på muligheten for at Kirkens Bymisjon kan drifte boliger som er innkjøpt av Røde Kors-midler. Norges Røde Kors vil investere nærmere hundre millioner kroner i hus og eiendommer. Boligene skal huse rusmisbrukere, hjemløse og andre svake grupper.

I tillegg skal Røde Kors-frivillige kunne bidra med nettverksbygging for brukerne, slik at veien tilbake til et normalt liv i samfunnet blir enklere.

3.6.2.5 Tyrilistiftelsen

Tyristiftelsen består av syv ulike behandlingseenheter rundt om i landet i tillegg til ulike typer virksomheter og prosjekter, herunder Tyrili Stifinner'n et samarbeid mellom Oslo fengsel og Tyrili. Siden starten for 10 år siden har 200 innsatte fått en start på sin behandling her for å fortsette i en annen enhet i Tyrili eller en annen institusjon.

3.6.2.6 Blå Kors

Blå Kors er en diakonal felleskristen avholdsorganisasjon som forener frivillig innsats på rusfeltet med profesjonelt behandlingsarbeid. Ved siden av et forebyggende og holdningsskapende arbeid driver Blå Kors 34 diakonale virksomheter i 12 fylker. Organisasjonen har 3.000 medlemmer.

3.6.3 Boligsamvirket

Boligbyggelagene bygger og forvalter boliger for sine medlemmer og er Norges største nybygger. De rundt 100 boligbyggelagene forvalter rundt 232.000 tilknyttede boliger fordelt på blokker, rekkehus, eneboliger og boliger for

ungdom og eldre. I tillegg forvalter boligbyggelagene 294.000 frittstående boliger.

Et stort antall utkastelser begjæres av borettslag, jf boligmeldingen. Boligsamvirket er derfor også en svært viktig samarbeidsaktør i den nasjonale strategien og særlig deres potensielle betydning i de store byene.

3.6.4 Fag- og yrkesorganisasjoner

3.6.4.1 Kommunale Boligadministrasjoners Landsråd (KBL)

KBL er et forum for landets boligsekretærer. KBL arrangerer fagkurs og seminarer i bolig- og eiendomsforvaltning. De drifter av informasjonsbladet "Boligmeldingen". KBL er en viktig samarbeids- og høringspart i gjennomføring av strategien.

3.6.4.2 Norsk Helse- og sosiallederlag (NHSL)

Dette er en landsomfattende sammenslutning av ledere for administrative og/eller brukerrettede virksomheter innen kommunal helsetjeneste
sosialtjeneste
barnevernstjeneste
omsorgstjeneste

NHSL har som mål å være pådriver i den velferdspolitiske utvikling og et nettverk for lagets medlemmer. Organisasjonen arrangerer fagkonferanser, deltaker i ulike referansegrupper, har møter med politisk ledelse i aktuelle departementer. Nettsider: www.nhsl.org.no

3.6.4.3 Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO)

Dette er et fagforbund som organiserer mer enn 18.000 helse- og sosialarbeidere og studenter. FOs hovedmål er å bedre medlemmenes lønns- og arbeidforhold, drive helse- og sosialpolitisk påvirkningsarbeid og yrkesfaglig aktivitet. FO arrangerer en rekke kurs og fagseminarer, og har møter med politisk ledelse i aktuelle fagdepartementer. FO utgir fagtidsskriftene Embla og Fontene. Nettsider: www.fobsv.no

3.6.5 Utdanningsmiljøene

3.6.5.1 Høgskolen i Oslo

Høgskolen har i samarbeid med NBBL gjennomført 3 videreutdanningskurs i bomiljøarbeid. Kurset ga 30 studiepoeng. Målgruppe var ansatte i kommuner, boligbyggelag og frivillige organisasjoner som arbeider med boligspørsmål, boligmiljøtiltak og boligsosialt arbeid innen offentlig og privat boligforvaltning. Pga manglende søknad er det ikke satt i gang flere kull. Høgskolen tilbyr nå kortvarige kurs i boligsosialt arbeid.

3.6.5.2 Høgskolen i Sør-Trøndelag

Høgskolen har i samarbeid med Husbanken utviklet en tverrfaglig videreutdanning i boligsosialt arbeid. Utdanningen gir 30 studiepoeng. Målgruppe for studiet er ansatte i kommuner, stat og frivillige organisasjoner som arbeider med boligsosialt arbeid innen bolig-, helse og sosialsektor.

Første studentkull som avla eksamen høsten 2003, var lukket for prosjektdeltakere i Prosjekt bostedsløse. Byggforsk har evaluert studiet og anbefaler en fortsettelse med noen justeringer av opplegget.

Husbanken i samarbeid med SHdir arbeider med planer for nye kull, muligens i en regionalisert modell.

4 Samarbeidsform

Arbeidsgruppa er også bedt om å gi innspill til egnede samarbeidsformer. Arbeidsgruppa har tatt utgangspunkt i utfordringer knyttet til tverrsektorielt arbeid når samarbeidsformer foreslås. Tverrsektorielt arbeid kan være tungt og by på utfordringer. I dette kapittelet skisseres derfor mulige samarbeidsmetoder som et videre arbeid kan ta utgangspunkt i.

4.1.1 Nettverk – erfaringsutveksling

4.1.1.1 *KS sine Effektiviserings- og kvalitetsnettverkene*

Strategien tar utgangspunkt i konkrete resultatmål som skal nås. Status for målsetningene kan sammenlignes på tvers av kommunegrensene. Resultatmålene kan være utgangspunkt for erfaringsutveksling. Forbedringer, eventuelt forverringene i resultatmålene kan søkes knyttet opp til ressursbruk for å oppnå større bevissthet for mulige sammenhenger og tiltak som gir god måloppnåelse .

Kommunenes Sentralforbund har hatt ansvar for de såkalte effektiviseringsnettverkene der formålet har vært å:

- Bidra til forbedring av de deltakende kommunenes tjenester.
- Bidra til en effektivitetsutvikling i de deltakende kommuner.
- Frembringe nasjonale indikasjoner for den kvalitets- og effektivitetsutvikling som skjer i kommunal sektor.

Disse nettverkene er kjent i kommunene. I 2002 deltok 143 kommuner og bydeler i til sammen 25 nettverk, og i 2003 har det meldt seg 60 nye kommuner.

Metodene som er benyttet i disse nettverkene kan tilpasses og benyttes i kommunenettverkene "Bak tallene", for å oppnå mer felles forståelse og likhet i det som rapporteres noe som bidrar til bedre statistiske data. Deltakelse i slike nettverk kan være frivillig, jf punkt 2.1.

Husbanken kan samarbeide med KS for å utvikle metode for nettverk. KS har det siste året også startet nettverk innenfor sosialtjenesteområdet. Resultater fra disse nettverkene bør benyttes i forbindelse med arbeidet med strategien.

4.1.1.2 *EU sine "peer-review"*

Dette er en metode som EU benytter for å oppnå at gode eksempler overføres på tvers av landegrensene. Metoden kan også tas i bruk for systematisk å sammenligne arbeid på tvers av kommunegrensene. En kommune får i oppdrag å være vertskap og beskrive det arbeidet som gjøres lokalt. Besøkende kommuner får i oppdrag å blant annet:

- Identifisere på hvilken måte vertskommunen sitt arbeid har relevans for egen kommune
- Hvilke spesifikke utfordringer det er i egen kommune som er ulike vertskommunen
- Hvilke utfordringer og hindringer det vil være å implementere vertskommunen sitt arbeid i egen kommune
- Hvilke forutsetninger må være på plass for å kunne implementere vertskommunen sitt arbeid i egen kommune etc

4.1.1.3 *Annet nettverksarbeid*

Sosialdepartementet, Justis- og politidepartementet og Kommunaldepartementet gav ut et rundskriv høsten 2002. Rundskrivet har fått navnet U 10/2002 - Boligsosialt arbeid - bistand til å mestre et boforhold. For å sette dette rundskrivet på dagsorden ute i kommunene og hos namsmenn er det iverksatt en rekke tiltak.

Det er blant annet opprettet et utformelt statlig nettverk sentral der de viktigste statlige samarbeidspartnerne deltar.

Arbeidsmetoden har vært å orientere om regelverk/prosjekter fra hver sektor. Det er satt opp et hovedtema der en sektor presenterer viktig sak/arbeidsområde og det legges opp til diskusjon på betydningen for øvrige sektorer. Videre har nettverket hatt en liste med tiltak der status følges opp. Tiltak kan være

pilotprosjekter som blant annet samarbeidsprosjektet "Færre utkastelser".⁴

På den måten klarer en i nettverket å identifisere suksessfaktorer og barrierer som oppstår. Dersom disse skriftliggjøres kan arbeidet gi nyttige innspill til videreutvikling av lokale og sentrale virkemidler.

4.1.2 Partnerskap

Justisdepartementet har blant annet gode erfaringer med sentrale rammeavtaler. Som eksempel skrev kriminalomsorgen og Arbeidsdirektoratet/A-etat i 2002 en avtale om oppfølging av innsatte. Avtalen er fulgt opp av regionale og lokale avtaler og har gitt positive ringvirkninger ved et tettere samarbeid.

Slike *partnerskap* er ofte knyttet til behovene for samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Internasjonalt blir partnerskap omtalt som overgangen fra «government» (sentral styring) til «governance», gjerne oversatt til «fleraktør- og flernivåstyring». Makten konsentreres ikke til et sted, men fordeles på mange aktører og nivå som må «lede sammen».

Partnerskap er:

- Formalisert samarbeid mellom uavhengige organisasjoner, som (til en viss grad) deler samme overordnede målsettinger og verdier.
- Organisasjonsoverskridende, men har ikke som mål å endre organisasjonsgrensene. Formålet er å ta ut den merverdi som oppstår gjennom samarbeid mellom uavhengige organisasjoner.
- Resultatorientert. Det bør defineres visse konkrete målsettinger og resultatkrav som viser hva partnerne i fellesskap prøver å oppnå. Partnerne må derfor utvikle grunnleggende, felles oppfatninger om hva som er et «resultat».
- Gjelder for en avgrenset tid, og med visse rettigheter og plikter som bør kontraktfestes.

- Basert på samtale og forhandlinger. Uenighet om mål og midler bør løses gjennom forhandlinger og kompromiss.
- Krever åpen tilgang på informasjon og informasjonsutveksling. Partnere må være villige til å dele organisasjonsintern informasjon, særlig slik som har konsekvenser for andre partnere, uavhengig av om informasjonen er ubehagelig eller ikke. En skjult dagsorden vil legge partnerskapet dødt etter kort tid.⁵

4.1.2.1 Intensjonspartnerskap:
I sammenheng der man er «undersøkende», dvs. ser på mulighetene for å utvikle omforente mål, strategier og handlinger, er samarbeidet mer å betrakte som et «intensjonspartnerskap». Der er det prosessen i seg selv som vil avgjøre hva man vil samarbeide om eller ikke.

4.1.2.2 Strategiske partnerskap
Strategiske partnerskap handler om kunnskapsutvikling, alliansebygging og prioritering.

Kunnskapsutvikling er knyttet til arbeidet med å identifisere utfordringer for å nå målsetninger i strategien. Det vil være viktig å fram hvilke hindringer og barrierer som finnes og hvilke muligheter som eksisterer
Alliansebygging er knyttet til danning av felles vilje, utvikling av felles mål og strategier..
Prioritering er knyttet til den konkrete organiseringen av partnerskapsarbeidet – hvilke partnerskap som skal etableres, hvem som skal ha hovedansvar og delansvar, og ikke minst hvilke ressurser som skal benyttes.

4.1.2.3 Gjennomføringspartnerskap

Gjennomføringspartnerskap handler om konkretisering og gjennomføring av tiltak.

4.1.3 Ad hoc arbeidsgrupper

I prosjekt bostedsløse har blant annet behovet for å konkretisere bruken av § 11-2 i husleieloven, og samarbeidet med de frivillige organisasjonene bidratt til at det er satt ned egne arbeidsgrupper.

⁴ Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Oslo kommune og namsmannen i Oslo.

⁵ Informasjonen om partnerskap er hentet fra KS sine nettsider: www.folkevalgt.no.

Slik samarbeidet er organisert i denne strategien er formålet å tidlig avdekke kunnskapsbehov, hindringer og barrierer som kan bidra til at målsetningene ikke nås. Videre skal slike hindringer og barrierer utredes for å oppnå bedre kunnskap om hva som skal til for å fjerne hindringene.

Det bør derfor legges til rette for at det lett kan opprettes hurtigarbeidende arbeidsgrupper som utreder avgrensede/spesifikke problemstillinger. Arbeidsgruppene bør arbeide etter tydelige mandat. Det bør vurderes om problemområdet er av sentral, regional eller lokal karakter. Ansvar for om arbeidet skal koordineres av kommunenettverkene, regionalt kontaktforum eller kontaktutvalget avgjøres med utgangspunkt i tema. Fast mandatpunkt er å redegjøre for hvordan resultater skal videreformidles.

Det er behov for å tenke vidt ved sammensetning av slike arbeidsgrupper. Blant annet kan det være aktuelt å trekke med de frivillige aktørene og eventuelt brukerorganisasjoner.

4.1.4 Årlige høringskonferanser

For å bekjempe bostedsløshet vil det være avgjørende å involvere de frivillige organisasjonene og brukerorganisasjonene. En rekke andre interesseorganisasjoner som blant annet NBBL, KBL, KS, fagforeninger og andre vil også kunne bidra med verdifulle innspill og informasjon. Arbeidsgruppen anbefaler at det på regionalt nivå opprettes referansegrupper. På sentralt nivå anbefaler arbeidsgruppen at det avholdes årlige høringskonferanser.

I den formelle organisasjonsstrukturen har en lagt vekt på å tydeliggjøre rollefordelingen mellom det offentlige og private. Det er det offentlige som er bestilleren av tjenester. I noen tilfeller vil det være en privat eller frivillig aktør som yter tjenestene. Per i dag er det gjort unntak fra lov om offentlige anskaffelser for disse organisasjonene. Det er derfor opptil kommunene å avgjøre hvorvidt dette regelverket skal anvendes eller ikke i det samarbeidet som kommunene inngår med organisasjonene. Det er også opp til kommunene å avgjøre hvilke

organisasjoner/eventuelt andre samarbeidspartnere de ønsker å benytte til å utføre tjenester og framskaffe boliger.

De frivillige organisasjonene har likevel en annen rolle enn andre private aktører, og som bør ivaretas innenfor den nasjonale strategien. I sitt praktiske virke erverver de frivillige organisasjonene seg verdifull innsikt i brukernes erfaring. Det bør derfor legges til rette for fora der denne innsikten kan komme det offentlige til gode.

Arbeidsgruppen anbefaler at det legges opp til årlige høringskonferanser for å summere opp status for strategien. Samarbeidspartnere gis mulighet til å komme med innspill til status og forslag til videre satsning.

SHdir tilrettelegger årlige høringskonferanser i forbindelse med satsningen for å bekjempe fattigdom, den såkalte fattigdomshøringen. SHdir vil utvide denne høringen til også å omfatte strategien. Dette vil være effektivt arbeidsmessig. SHdir utarbeider spesielle oppsummeringer på innspill i forbindelse med strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet, som behandles i det sentrale kontaktutvalget

